

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 421

van **KATJA VERHEYEN**

datum: 14 april 2020

aan **WOUTER BEKE**

VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID, GEZIN EN ARMOEDEBESTRIJDING

Hulp- en dienstverlening aan rechtzoekenden, gedetineerden en hun directe sociale omgeving - Uitvoering

"Het recht van alle gedetineerden en hun directe sociale omgeving op een integrale en kwaliteitsvolle hulp- en dienstverlening waarborgen, zodat ze zich kunnen ontplooiën in de samenleving', dat is de missie die Vlaanderen zichzelf heeft toegemeten ten aanzien van gedetineerden en geïnterneerde burgers." Zo luidt de aanhef van de omgevingsanalyse van het strategisch plan 'hulp- en dienstverlening aan gedetineerden 2015 - 2020'.

Wie verdacht wordt van een misdrijf of daarvoor gestraft is, wordt de vrijheid ontnomen, maar aan hem of haar mag de toegang tot hulp- en dienstverlening niet onzegd worden. En met het bieden van hulp- en dienstverlening wil Vlaanderen mensen ondersteunen bij hun re-integratie na detentie. Dat is de basisgedachte van het decreet van 8 maart 2013 betreffende de organisatie van de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden en het strategisch plan in kwestie.

Ook de directe sociale omgeving wordt expliciet benoemd als doelgroep binnen het decreet van 8 maart 2013. Vooral door de hulpverleningsactoren wordt vanuit dit kader een aangepast aanbod ingericht naast de reguliere hulp- en dienstverlening waar zij een beroep op kunnen doen. Zo wil men hen niet alleen versterken en ondersteunen bij het omgaan met de gevolgen van de detentie, maar ook omdat onderzoek duidelijk aantoonde dat sterke informele sociale netwerken rond de gedetineerde een belangrijke factor kunnen zijn bij een succesvolle re-integratie in de samenleving na vrijlating.

Het strategisch actieplan 'hulp- en dienstverlening aan gedetineerden' was een gevolg van het decreet van 8 maart 2013 betreffende de organisatie van de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden waarmee de Vlaamse Regering de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden beter wilde organiseren. Daarnaast wou de regering de samenwerking tussen de verschillende betrokken beleidsdomeinen nog versterken, en komen tot een meer integrale beleidsplanning, -uitvoering en -evaluatie.

In het decreet is tevens opgenomen dat de Vlaamse Regering per legislatuur een strategisch plan opmaakt waarin bepaald wordt waarop prioritair ingezet moet worden met betrekking tot de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden. Daarbij moet de Vlaamse Regering per beleidsdomein een hulp- en dienstverleningsaanbod ontwikkelen en realiseren.

Voor iedere dader zijn er ook slachtoffers of nabestaanden van het slachtoffer. Rechtzoekenden die een risicogroep vormen en dus prioritair de nodige aandacht verdienen

en wier rechten moeten gelden. Deze personen kunnen daarvoor aankloppen bij de diensten slachtofferonthaal van de justitiehuisen.

1. Het decreet stipuleert dat de Vlaamse Regering een kwaliteitsvol en integraal hulp- en dienstverleningsaanbod voor gedetineerden en hun directe sociale omgeving uitbouwt.
Kan de minister het aanbod dat onder zijn bevoegdheden ressorteert kort toelichten? Hoe evalueert hij dit aanbod en is er sprake van wachtlijsten?
2. Hoe evalueert de minister de welzijnsaspecten van het afgelopen strategisch actieplan?
3. Heeft de minister er een beeld van of de gedetineerden wat betreft hulp- en dienstverlening - die onder de minister bevoegd voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin vielen - nu beter bereikt worden? Bij de start van het plan werd namelijk duidelijk gesteld dat niet alle gedetineerden voldoende bereikt worden.
4. Heeft de minister indicaties dat de directe sociale omgeving voldoende bereikt wordt?
5. Heeft de minister plannen om het bestaande aanbod voor de gedetineerden en hun directe sociale omgeving te herbekijken? Zo ja, waar situeren de aanpassingen zich precies?
6. Het centrum algemeen welzijnswerk (CAW) bereidt via zijn begeleiding in gevangenen gedetineerden voor op hun re-integratie in de samenleving.
Bestaat er een nazorgtraject voor gedetineerden die net de gevangenis verlaten hebben?
7. Kan de minister het aanbod voor rechtzoekenden die onder begeleiding van de justitiehuisen vallen kort toelichten? Hoe evalueert hij dit aanbod en is er sprake van wachtlijsten?
8. Heeft de minister plannen om het bestaande aanbod voor rechtzoekenden te herbekijken? Zo ja, waar situeren de aanpassingen zich?
9. Waar liggen de toekomstige beleidsprioriteiten van de minister wat betreft hulp- en dienstverlening aan rechtzoekenden, gedetineerden en hun directe sociale omgeving?

ANTWOORD

op vraag nr. 421 van 14 april 2020

van **KATJA VERHEYEN**

Op 11/03/2020 werd een vraag om uitleg over de welzijnsaspecten van hulp- en dienstverlening aan rechtzoekenden, gedetineerden en hun directe sociale omgeving ingediend door Katja Verheyen aan minister Wouter Beke (vraag om uitleg nr. 1844). Deze omvatte dezelfde vragen als huidige voorliggende schriftelijke vraag van mevr. Verheyen aan minister Wouter Beke. Deze vragen werden als volgt beantwoord:

1. Vanuit mijn bevoegdheden wordt volgend aanbod georganiseerd in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen.

Algemeen Welzijnswerk

Het decreet van 8 mei 2009 en het besluit van de Vlaamse Regering (BVR) van 21 juni 2013 betreffende het algemeen welzijnswerk hebben betrekking op de werking van onder meer de centra voor algemeen welzijnswerk (CAW). In het BVR zijn 25 sectorale doelstellingen geformuleerd die de centra voor algemeen welzijnswerk moeten vervullen. De twee sectorale doelstellingen m.b.t. de doelgroep gedetineerden zijn de volgende:

het centrum zorgt op een proactieve wijze voor een laagdrempelig onthaalaanbod van elke gedetineerde in de gevangenissen in het Nederlandse taalgebied en het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad om deze personen toe te leiden naar de sociale hulp- en dienstverlening met het oog op hun sociale re-integratie;

het centrum begeleidt gedetineerden en hun naastbestaanden tijdens de detentie met hun hulp- en dienstverleningstraject en ondersteunt hen in hun reclasseringstraject, en dit met het oog op hun sociale re-integratie en hun terugkeer in de samenleving;

het centrum begeleidt naastbestaanden van gedetineerden op het vlak van de gevolgen van de detentie.

De trajectbegeleiders van de CAW hebben tijdens de individuele trajecten oog voor de directe sociale omgeving van de gedetineerden met het oog op het behoud of de versterking van de band met het sociale netwerk. Daarnaast wordt een groepsaanbod georganiseerd voor gedetineerden en hun directe sociale omgeving, alsook aparte kinderbezoeken. Het aanbod voor gedetineerden en hun directe sociale omgeving is een aanvulling op de bezoekenmomenten die georganiseerd worden in de gevangenissen, een materie die valt onder de bevoegdheid van de FOD Justitie (directoraat-generaal Penitentiare Inrichtingen – DG EPI).

De CAW werken niet met wachtlijsten.

Slachtoffer-daderbemiddeling

Moderator vzw staat in voor de slachtoffer-daderbemiddeling. Zij organiseren onder meer tijdens de fase van strafuitvoering gesprekken tussen de dader van een misdrijf en zijn/haar slachtoffer en/of nabestaanden met het oog op herstel ten aanzien van het slachtoffer, de naastbestaanden, zichzelf en de samenleving toe. Er wordt zo veel mogelijk gezocht om een antwoord te bieden op een vraag van een gedetineerde en/of slachtoffer.

Ik heb geen weet van een wachtlijst bij Moderator.

Kind en Gezin

In de gevangenis van Brugge is een moeder-kindafdeling waar een specifiek aanbod wordt voorzien door Kind en Gezin (Agentschap Opgroeien). Zij bieden een groepsaanbod dat zich richt op het stimuleren van de sensorische ontwikkeling van de kinderen. Daarnaast worden er op regelmatige basis individuele consultaties georganiseerd voor moeder en kind. Deze consultatiemomenten worden voorzien door een arts, een verpleegkundige en een ervaringsdeskundige in armoede. Er wordt een individueel advies gegeven aan de moeder rond de zorg voor haar kind en de groei van het kind (gewicht, lengte, voeding, inentingen,...) wordt gemonitord.

Daarnaast worden de centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning (CKG's) in verschillende gevangenissen ingezet voor een concreet aanbod naar ouders in detentie en/of hun kinderen.

Het gaat om een kleine groep gebruikers waardoor geen wachtlijst bestaat.

Geestelijke Gezondheidszorg

De Centra Geestelijke Gezondheidszorg vormen een structurele partner voor het domein geestelijke gezondheidszorg en bieden in dit kader een therapeutisch aanbod aan de doelgroep gedetineerden.

TANDEM staat voor toeleiding en aanmelding na detentie en meer. Dit project wil alle gedetineerden met een geestelijk gezondheidsprobleem helpen met het vinden van de gepaste zorg- en hulpverlening na hun detentie. Sinds maart 2017 worden jaarlijks middelen toegekend voor de oprichting en uitwerking hiervan binnen alle Vlaamse gevangenissen, inclusief de Nederlandstalige gedetineerden binnen de Brusselse gevangenissen. Wekelijks tot tweewekelijks is er in de gevangenis, gedurende een vastgelegd aantal uren, een TANDEM-medewerker aanwezig.

Deze werking binnen de gevangenissen werd de voorbije jaren systematisch geoptimaliseerd. Het verschaffen van informatie over de bestaande hulpverlening, het verhogen van motivatie en bereidheid bij de gedetineerde tot het volgen van hulpverlening en de contacten leggen met en gericht doorverwijzen naar diensten binnen de ruimere geestelijke gezondheidszorg is essentieel in het traject van de gedetineerde naar het vinden van de juiste zorg buiten de gevangensmuren om zo de kans op herval te verkleinen. Deze financiering zal ook in de huidige legislatuur worden verdergezet.

Er zijn wachtlijsten binnen TANDEM. De permanentie-uren werden bij de opstart van TANDEM verdeeld, rekening houdend met het aantal gedetineerden die in de verschillende gevangenissen verblijven. De wachttijden in de verschillende gevangenissen zijn daarom verschillend. De problematiek van de wachtlijsten werd recent beter in kaart gebracht om te bekijken hoe we hier in de toekomst efficiënter op kunnen inzetten en op welke manier we meer gedetineerden kunnen bereiken.

Forensische teams CGG

Een centrum voor geestelijke gezondheidszorg (CGG) biedt medisch-psychiatrische en psychotherapeutische hulpverlening aan mensen met ernstige psychische problemen. Elk CGG heeft een aparte werking voor kinderen en jongeren, volwassenen, en ouderen en is georganiseerd in meerdere teams. Dit is een ambulante werking. Een aantal CGG bieden naast de algemene werkingen ook specifieke vormen van zorg aan, o.a. forensische hulpverlening. Deze hulpverlening focust zich vaak op de thema's agressie, intrafamiliaal geweld en seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Een aanmelding binnen deze forensische werking van de CGG verloopt meestal via de psychosociale dienst van de gevangenis. Na een intakeprocedure wordt besloten of een behandeling kan worden opgestart. Deze werkingen omvatten zowel een

groepsaanbod als een individueel aanbod, werkzaam binnen en buiten de gevangenis. Naast de algemene forensische werkingen zijn er binnen sommige CGG ook specifiek daderteams voor seksueel delinquenten.

Tijdens de voorbije legislatuur werden bijkomende middelen vrijgemaakt om in dit aanbod te kunnen voorzien.

Ook binnen de forensische werkingen van de CGG zijn er wachttijden. Van alle nieuwe dossiers binnen de daderteams wordt de meerderheid van de zorggebruikers een eerste keer gezien binnen de 0 tot 30 dagen na aanmelding. Voor 2018 gaat het over 757 dossiers op een totaal van 974 nieuwe dossiers, waarbij de grootste groep (434 dossiers) gezien wordt binnen de 8 tot 30 dagen na aanmelding. Slechts een minderheid moet langer wachten dan een jaar (15 dossiers).

VAPH

In enkele gevangenissen is een specifiek aanbod aanwezig voor de doelgroep gedetineerden met een (vermoeden van een) verstandelijke beperking. Het gaat bijvoorbeeld om aanbod van de Dienst Ondersteuningplan (DOP) die in een voortraject voor een handicapspecifieke begeleiding, de gedetineerde en diens netwerk samenbrengen om samen een individueel ondersteuningsplan te uit schrijven. Andere voorbeelden zijn de werking van ABAGG in de gevangenis van Merksplas (afdeling De Haven) en Obra/Baken in de gevangenis van Gent.

Het aanbod dat binnen wordt gebracht binnen de gevangenis wordt voortdurend geëvalueerd en indien nodig bijgestuurd. Er wordt afgestemd met de andere partners in de gevangenissen zodat de gedetineerden zoveel als mogelijk op maat geholpen kunnen worden.

2. Het huidig strategisch plan 'Hulp- en dienstverlening aan gedetineerden 2015-2020' bevindt zich in de afrondende fase. De gemengde commissie (een intersectorale commissie die het actieplan voor hulp- en dienstverlening aan gedetineerden bovenlokaal opvolgt) maakt een eindevaluatie op die aan de Vlaamse Regering bezorgd zal worden.
De afgelopen jaren heeft de gemengde commissie een tussentijdse evaluatie gemaakt en is ze rondgegaan in de verschillende gevangenissen. Dit leert ons dat er veel goede praktijken zijn en dat er veel ingezet wordt op het vlak van de organisatie van het aanbod van de hulp- en dienstverlening, op het vlak van participatie van gedetineerden, op het vlak van werken met de directe sociale omgeving, op het vlak van geestelijke gezondheidszorg, enz. Al deze zaken zorgen ervoor dat ik de welzijnsaspecten van het afgelopen plan voor hulp- en dienstverlening aan gedetineerden als positief evalueer. Gedetineerden worden van hun vrijheid beroofd, maar daarom niet van een kwaliteitsvolle hulp- en dienstverlening. Het aanbod aan hulp- en dienstverlening buiten de gevangenis wordt daarom net binnen de gevangenis gebracht zodat elke gedetineerde een aanbod op maat kan krijgen.
3. Er kunnen geen concrete cijfers gegeven worden. We trachten zo veel mogelijk gedetineerden maximaal toegang te verlenen tot de hulp- en dienstverlening binnen de gevangenis en werken hiervoor steeds op maat van de gedetineerden en rekening houdende met de context van de gevangenis.
4. Ook hier zijn geen concrete cijfers over beschikbaar. De aanbodverstrekkers leveren inspanningen om de directe sociale omgeving te betrekken bij de voorbereiding van de re-integratie van de gedetineerde in de maatschappij.
Net zoals alle burgers hebben ook naastbestaanden van een gedetineerde de mogelijkheid om naar het CAW te gaan met hun welzijnsvraag.

5. Het bestaande aanbod, zowel voor gedetineerden als hun naaste omgeving, wordt, net zoals dit voor ander aanbod gebeurt, voortdurend opgevolgd, geëvalueerd en bijgestuurd.
De Vlaamse Regering werkt momenteel aan de opmaak van een nieuw strategisch plan. Hierin zullen nieuwe prioriteiten gelegd worden, gebaseerd op de evaluatie van het vorige strategisch plan en de evoluties in de lokale gevangenissen.
6. Het CAW werkt zowel binnen de gevangenis als buiten de gevangenis. Iedere ex-gedeteneerde heeft na detentie zowel toegang tot het aanbod van het CAW, als tot het aanbod van andere reguliere welzijnspartners.
Daarnaast werd een aantal jaren geleden het project 'Brug Binnen Buiten' ontwikkeld. 'Brug Binnen Buiten' biedt ondersteuning aan gedetineerden in de periode na vrijlating door vrijwilligers in te zetten. Aanvankelijk is het begonnen in de regio Antwerpen waarbij ze zich richtten tot beklaagden en kortgestraften die zich na detentie zullen vestigen in de ruime regio Antwerpen. In 2019 is de vraag gesteld aan de andere CAW om deze methodiek ook binnen hun reguliere werking een plaats te geven.
- 7-8. De Justitiehuisen behoren tot de bevoegdheid van mijn collega-minister, Zuhal Demir. Ik verwijs u voor een antwoord op deze vraag dan ook door naar haar.
9. Het is een blijvende opdracht om te voorzien in een kwaliteitsvol en toegankelijk aanbod op maat in functie van een menswaardige detentie en een succesvolle re-integratie. Zoals ik reeds eerder aanhaalde, wordt op dit moment gewerkt aan de uitwerking van het nieuw strategisch plan hulp- en dienstverlening aan gedetineerden voor de periode 2020-2025. Ik wil dan ook niet vooruitlopen op de op de werkzaamheden die momenteel in dit kader gebeuren.